

נר לשולחן שבת

פרשת קרח

גליון 794 תשפ"ב

תדומות והנצחות
יתקבלו בברכה

מעשה היה ביהודי תלמיד חכם שהציעו לו משרה באחת הישיבות. אלא שהיתה שם מחלוקת בין ראשי הישיבה. בא אל מרן הרב שך לשאול מה לעשות. אמר לו שלא להכנס. עברו מספר חודשים והרבנים הגאונים ראשי הישיבה חתמו על הסכם. עתה בא אותו תלמיד חכם בבטחון אל הרב שך באומרו: "ברוך ה' יש הסכם, עכשיו אני יכול להתחיל ללמד שם". תשובתו החכמה של הרב שך היתה מפתיעה: "עכשיו בוודאי אתה לא יכול להכנס, בהסכם הם הנציחו את המחלוקת!"

(נר" מידידי הג"ר אברהם ארלנגר)

מרן רבי אהרן לייב שטיינמן: מי שמתקוטט לא נשאר ממנו כלום! הוא היה אומר: "כאשר באים ילדים להבחן אצלי, אני שואל אותם, מי היו הדורות מאדם עד נח, והם עונים אדם, שת, אנוש, ולא מזכירים לא את קין ולא את הבל, כשרבים אין זכר!"

בשעה שהיו באים אליו אנשים שיש מחלוקת ביניהם וכל אחד אומר את טענותיו. היה נוהג לומר, נכון שיש לכם טענות שאתם הצודקים במאה אחוז, אבל דעו לכם שההפסד שיהיה לכם מן המחלוקת, לא שווה למה שאתם תרוויחו בטענות שלכם!

אין דרכי להכנס לויכוחים ומחלוקת. בזמן שכיהן כראש ישיבה בכפר סבא. הגיע לשובות בעיר רב נכבד. אנשים מסויימים שרצו להתפאר לפניו על הצלחתם, הראו לו את הישיבה שכביכול היא אחת מהמוסדות שלהם... אני שתקתי ולא הגבתי כלום. ("אדם גדול הוא ושמוח במצוות")

הוראה חשובה לא ידועה - לטובת קוראי העלון!

"וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה... פן תספו בכל חטאתם".

(ט"ז כ"ו)

אדם שהקהילות שמו אותו בחרם או בנידוי אל תלך עימו בדרך או בספינה, פן תכשל עימו.

וכן מי שעשה הפסדים לרבים, אל תתחבר אליו, לא בדרך ולא בממונך, דכתיב "פן תספו בכל חטאתם".

(ספר חסידים שצ"ה)

מחלוקת בין גדולי ישראל

היה פעם ענין הלכתי שהיה נתון בפולמוס של גדולי ישראל. הגאון רבי חיים פינחס שיינברג הביע את דעתו. כדרכו של עולם יש ההופכים סוגיות הלכתיות לסוגיות אישיות ופוליטיות... וניסו ללחוץ עליו לחזור בו, אך הוא כמוזבן לא זז מפסיקתו.

באותם ימים הגיע אחד לשיבה ונכנס לבית המדרש, אל רבינו הרב שיינברג היה באמצע כתיבת חידושי תורה. הלה סיפר כביכול בתמימות שפלוגי, נדיב מרכזי של הישיבה "תורה אור" ביקש ממנו להודיע כי אם הרב לא יחזור מפסקו, יפסיק את תמיכתו בישיבה.

רבינו לא התרגש, הוא אפילו לא הסיט את העט ממחברתו, רק חייך לעומתו ואמר: "מה אתה סבור שאפשר למכור את התורה בכסף... אם הוא לא יתן, אחרים יתנו!"

לבסוף התברר כי אותו אדם לא נשלח על ידי אף אחד, הכל היה שקר וכזב... בני הישיבה למדו שיעור ב"לא תגורו בפני איש!"

("מגדלתו ומרוממתו")

לא לעשות קריעה בשביל קריעה!

גרמניה - שאלה: האם כדאי למחות נגד המנהג של קלי הדעת שאינם קורעים בבגד אלא בעניבה, שהם חסים על בגדיהם? השיב הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג: מסכים אני עם כבוד תורתו שאם לא ישמעו, טוב יותר להניח להם לקרוע בעניבה, שלא תשתכח תורת קריעה.

רק עדיין יש לומר לאבלים בנחת שאינם יוצאים בזה ידי חובת קריעה, ויכולים להביא בגד ישן להלוויה, ללוושו ולקורעו. ובכלל, יש להזהר מלעשות מחלוקת בשביל ענינים אלו!

(שו"ת "שרידי אש" י"ד ז"ז)

ראש ישיבת מגנצה, רבי יצחק בר יהודה הצרפתי למד תורה במגנצה אצל רבינו גרשום מאור הגולה, וברומא אצל רב האי גאון. מעשה שהיה עימו בשבת:

בעיר מגנצה, בערב שבת היו מקצת מן הרבנים שאומרים "במה מדליקין" ויש מהם שלא היו אומרים כל עיקר.

פעם אחת התחילו מקצתם לומר "במה מדליקין" וכשהם סיימו לא היה אף אחד שעמד לומר קדיש, שהיו מתיראים לומר מפני המחלוקת... עד שעמד רבינו רבי יצחק ואמר הקדיש בעצמו, להראות הלכה לתלמידים שצריך לאומרו, והרגישו בדבר ולא חשש.

(מעשה המכריז" מעה"ג ז"ז)

השבוע יחול יום הזכרון לגאון רבי מאיר אב"ד אייזנשטט, מהר"ם א"ש, ה"פנים מאירות", כ"ז סיון תק"ד - זקנו של מרן רבי איסר זלמן מלצר!

קרח בעיר אייזנשטט

בשבתו של מהר"ם א"ש ברבנות אייזנשטט נלכד בשחיתותם של אנשי רשע ונאלץ לברוח מעירו ולהסתתר.

גירסאות שונות יש בדבר נסיבות בריחתו. חלקם סיפור של מסירה: עקב חוצפתו של גביר אלים ותקיף ועדתו המלשינים הוכרח ה"פנים מאירות" לברוח מחשש סכנה, בני ביתו נשארו בעיר.

עברה שנה, ראשי הקהל שהשתדלו ופעלו להחזיר את הרב לעיר לא הצליחו ואמרו נואש. לכן נתנו עיניהם בתלמידו, הגאון רבי לייב והגישו לו כתב רבנות. עשו מסיבה הכתרה בה רבי לייב דרש בפניהם "דרשה ראשונה" לחנוך את רבנותו ובני הקהל הגישו לו מתנות ומגדנות כנהוג. גם הרבנית אשת ה"פנים מאירות" היתה בין הבאים, נתנה לו מתנה בקבוק יין ומכתב...

בשבת הגיעו ראשי הקהל לסעוד עם הרב החדש סעודה שלישית. להפתעת כולם פתח רבי לייב ואמר: "אכן נעניתי לכם, אבל מחלו נא על כבודכם, איני רבכם וה' יבחר לכם הטוב". המשתתפים נותרו פעורי פה, תמוהו: 'מה ראה על ככה ומה הגיע אליהם, דבר כזה לא נשמע, הלא הרב כבר הסכים...'

הלה השיבם: "אם תבטיחו שלא תדברו על לבי ולא תפצירו בי אספר לכם". גילה להם צפונות לבו, ידוע מאמר חז"ל 'אף שנפסקה נבואה... מן החכמים לא נפסקה'. ראו עד היכן מגיעה מעלת רבינו ה"פנים מאירות"! הראה להם את המכתב שקיבל מן הרבנית ביום הכתרתו - אותו שלח לה בעלה ה"פנים מאירות", בה כותב שכפי הנראה תלמידו רבי לייב ימלא מקומו. ומהיכן יודע זאת?! לפי שבחלום ליל הראו לו את הפסוק "הגדיל עלי עקב" סופי תיבות 'ליב'. זה מורה שתלמידי לייב ימלא מקומי ברבנות". רבינו ביקש ממנה שלא תצטער בגלל המיניו הזה ותביא את המכתב לרבי לייב.

סיים רבי לייב: "איך אני תלמידו יכול לעשות כזאת?! אחרי שהראו לי פסוק זה, נראה שהוא נגד רצון מורי ורבי, לכן החלטתי שלא אקבל על עצמי בשום אופן את הרבנות".

סוף דבר, בעקבות זה ראשי הקהל פעלו ברוב אומץ ועזו והצליחו להשיג רשיון להחזיר את ה"פנים מאירות" לאייזנשטט.

גירסאות נוספות על הסיבה לבריחתו מספרות סיפור שונה לגמרי, תחילתו בסיפור של גניבה מאוצר הדוכס, או מאחת הכנסיות.

בין הגנבים נפל ויכוח. כאשר עברו ליד בית הרב ראו כי עוד יאיר האור בביתו. נכנסו ואילצו אותו לפשר ביניהם. 'חלק הגניבה בינינו, השבעה לנו כי לא תעשה עימנו רעה וסוד אל תגל, ואם לא בן מוות אתה'. אחרית דבר, אחד הגנבים מפחד העונש השיב את חלקו בגניבה וסיפר את חלקו של רבינו בפרשה.

יש מספרים ששומר הלילה של אייזנשטט העיד כי ראה בלילה של הגניבה אנשים מבוהלים ודחופים שנכנסו לבית הרב.

יש גירסה כי אנשים שמרדו נגד המלוכה, באו לדין תורה בזה הענין לפני ה"פנים מאירות" והתגלה הדבר בידי מוסרים.

רבינו נמלט לוינה, אל השר רבי שמשון ורטהיימר, ומשם נע ונד בארץ נכריה באשמת האנשים הרשעים, עד סיום המשפט.

בעת גלותו חיבר רבינו תפילה מיוחדת שנאמרה בעירו כל זמן המשפט

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שתעקור ותשרש כל פורה ראש ולענה שבישראל, לא יהא פרץ ברחובותינו, הם המוסרים המזיקים את ישראל בלשונם ומהרסים מעמדי הקהילות ומצרים את אחיהם להתגולל עליהם ולהפילם. הקב"ה יציל מידם והחוטאים ופושעים הללו יכרית מארץ זכרם ויבדילם ה' לרעה מכל שבטי ישראל ולא יהיה להם חלק ונחלה בארץ ישראל ולא יהיה להם נין ונכד ושאר בישראל...

הגאון רבי מרדכי יפה שלזינגר, רבה האחרון של אייזנשטט סיפר כי נוסח "יהי רצון" זה היה רשום בספר מיוחד בכתב יד בו נרשמו כל התפילות המיוחדות. והיו אומרים אותו מדי שני וחמישי יחד עם ה"יהי רצון" הנאמרים לאחר קריאת התורה.

תפילה זו נאמרה עד חורבן אייזנשטט במלחמת העולם השנייה! (עפ"י תולדות רבינו בשו"ת "פנים מאירות" מהרה"ח ח'יאל גולדהבר - עבודה מרשימה!)

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם".

(רש"י ט"ז א')

למה אנו אומרים בתפילה "אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב" שלש פעמים "אלקי", היה די בפעם אחת, לומר אלקי אברהם, יצחק ויעקב?!

אשיב לך טעמו של דבר על פי נגלה: מצינו שדוד אמר לשלמה "ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדהו..." (דה"י א' כ"ח ט') פירוש, אין לאדם להאמין בה' מצד מנהג אבותיו, כי זה מנהג האומות-מלומדה, אלא מצד החקירה על פי תורתנו הקדושה.

אברהם אבינו היה החוקר הראשון של אלוקותו יתברך והוא הודיע אלקותו בעולם. אם היינו אומרים 'אלקי אברהם, יצחק ויעקב' הייתי אומר שיצחק ויעקב סמכו על אמונת אברהם. לכן אנו אומרים "אלקי" אצל כל אחד ואחד, להודיע שכל אחד מהם חקר ומצא שאין כאלוקינו, והוא חיזוק אמונתנו הקדושה.

"וידעת היום" - לימוד ושמיעה, "והשבות אל לבבך" - החקירה כי "ה' הוא האלקים"! (שו"ת "פנים מאירות" ח"א ל"ט ועיין שו"ת הרשב"א ח"ה נ"ה)

שלום בבית - שלום בבית הכנסת זה תמיד טוב, תמיד ברכה...

ראיתי שבקצת קהילות נהגו להכין בבית הכנסת נר מיוחד לשבת ומדליקים ומברכים עליו.

לדעתי הוא ברכה לבטלה, אור זה הוא רק נר של כבוד כשאר הנרות שמדליקים בבית הכנסת. כי להרבה פוסקים יש לאכול סעודת שבת במקום הנר ואפילו לדעת המתירים משום שלום בית שלא ישלשו בחושך, טעם זה שייך רק בבית שהוא דר בו ולא בבית הכנסת שיש בו כבר נרות רבים ואור גדול.

גם בזמן הש"ס שהיו מקדשים ואוכלים בבית הכנסת נראה שלא היו מברכים על הנר.

ולמעשה יעשו כך: השמש לא ידליק אף נר בבית הכנסת עד שהוא ידליק את הנר של שבת בברכה, משום שלום, שלא יכשלו זה בזה בחושך, ואחרי כן ידליקו שאר הנרות. (שם ח"א ט"ו)

"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם... ואת כל הרכוש". (ט"ז ל"ה)

עוד רכוש שנעלם

בעל בית אחד מצא את תיבת אוצרותיו פרוצה ונגנב מתוכה הון רב, ויש לו אומדנות המוכיחות שאחד ממשרתיו ביצע את הגניבה אלא שהוא אינו מודה בזה.

כמו כן אחד שלח את משרתו להביא לו אבנים טובות מסוחר. את היהלומים הניח המשרת בכיס תפור בבגדו. בבואו לבית האדון פשפש ולא מצא אותם, ומענה בפיו שנאבדו... גם כאן יש אומדנא דמוכח שהוא שלח ידו ומעיז פניו ומקשה ערפו.

שאלה, האם ניתן למוסרם לערכאות, לייסרם ולענותם עד שידודו, כי יש לחוש שילמדו מהם ויתרבו המתפרצים באדוניהם.

תשובה: כבר אמרו חז"ל בית דין מכים ועונשים שלא מן התורה כדי לעשות סייג לתורה (סנהדרין מו). דין זה הוא לא רק בדברים חמורים כמו עריות וזניקין, אלא גם בעניני ממון.

מעשה היה בימי הגאון רבי השל. רבינו הש"ך הפקיד אצלו שרשרת זהב ונגנבה. החשד נפל על משרתו של רבי השל. הסכימו ונתנו אצבעו בשרוף של קנה היריה שקורין "ביקס" ולא הודה... ואחרי שלש שנים מצאו השרשרת באמתחת המשרת.

נלך בעקבות אבותינו: אם אכן הדבר ברור על פי חקירות אנשים יראי אלוקים שיש מקום לחשד, רשאים לייסרו קצת. ויעשו על פי אומדנה של בקי שהמשרת יכול לקבל את היסורים הללו.

וחוכך אני מאד שלא למוסרו לערכאות, שהרי הם לא ירחמו עליו ויש לחוש שאם יודה ידונו אותו למיתה.

כללא דמילתא: אם אין חשש מיתה, ניתן למוסרו לערכאות ומותר לייסרו קצת כדי שידוד. (שם ח"ב קנ"ה)

"ובלימוד הישיבה בחידוד התלמידים הארכת מאד!" (שם ח"א ז')